

УДК 17.022.1-057.87

ББК 87.87

ЕСТЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ В СТАНОВЛЕННІ ЛЮДИНИ СЬОГОДЕННЯ

В.В. Лагетко

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +380(342)59-60-15; e-mail: kf@pu.if.ua*

Естетичне виховання молоді треба розглядати не як специфічну, самостійну та самодостатню форму виховання. Оскільки вироблення естетичного ставлення людини до життя невід'ємне від формування її ставлення до природи, до праці, від її політичного, морального, релігійного, фізичного, мистецького і, нарешті, статевого виховання, оскільки естетичне виховання є лише специфічним боком (своєрідним аспектом) усіх інших самостійних форм виховної діяльності, які в сукупності розкривають естетичне виховання як комплексну, синкретичну форму.

Ключові слова: зміст і форма, всезагальність естетичного, комплексність як принцип естетичного виховання, відмінність між естетичним і художнім.

З філософсько–естетичної літератури можна довідатись, що духовність (ментальність, менталітет) людини – це ступінь оволодіння естетичними вартостями, знання культурної спадщини народу, що передбачає віру в людину, визнання винятковості кожної людської особистості, автономності і неповторності людської індивідуальності. Тому гуманізм як вищий моральний принцип є квінтесенцією духовності.

Виходячи з цього, виховання духовного начала в людині – найголовніше завдання системи освіти.

Вартість, як правило, визначають за позитивне значення предмета для людини. Отже, поза стосунком до людини вартостей взагалі немає. Вартості народжуються, будучи об'єктно-суб'єктними утвореннями, в процесі оцінювання (оцінки) предметів, процесів, явищ, світу в цілому. Тому оцінка, – це не що інше, як спосіб встановлення вартості предмета, який визначається можливістю предмета задовольнити певну потребу (утилітарну, напр., в паливі, яким може бути газ, моральну, релігійну, політичну, естетичну і ін.) людини. При цьому специфіка саме естетичної оцінки полягає в тому, що вона ніщо інше, як безпосередній вияв почуття людини (радість, страх, гнів, співпереживання, захоплення тощо) при сприйнятті світу в цілому чи окремих предметів, потужність якого є критерієм правильності побаченого та почутого. В розумінні прекрасного (естетичного взагалі) ми виходимо з його визначення Платоном в діалозі “Гіппій більший”, що “...частина приємного, приємне для зору та слуху, є прекрасне”[1].

Чи не вперше проблему естетичного виховання як комплексної форми поставив петербурзький професор М.С. Каган (1971).

Все в світі оформлене (організоване, структуроване, координоване тощо), тому саме естетика зробила своїм найзагальнішим предметом форму, тобто для естетики змістом її предмету є форма світу в цілому та кожної конкретної речі, процесу, явища, зокрема, правильніше перехід форми в зміст, що вимагає його оформленість. Саме з цієї причини естетика піклується вихованням почуттів (чуттів взагалі) людини, змагаючись за усвідомленість наших емоцій, що простує до їх стриманості, в першу чергу, в громадських місцях.

Людство ніколи не вийшло б з первісного стану, якби не винайшло ефективних засобів збереження та транслявання з покоління до покоління життєвого досвіду, що нагромаджується. Засоби ці – штучні, що створюються людьми, тобто такі, що відсутні в природі, предмети, в яких об'єктивується людський досвід, відокремлюючись від живих людей. Тому він не вмирає разом з нами, а живе, будучи доступним кожному новому поколінню людей за умови, що ті в змозі “розпредметити” його з даних надбань і засвоїти. Гегель називав, як знаємо, ці процеси “опредметненням” і “розпредметненням” сутнісних (діяльнісних) сил людини, якими є її здатність до мислення, до творчої праці і до спілкування. Так, у ножі та виделці, в голці та в сокирі, лінійці та в циркулі, в автомобілі та в комп'ютері опредмечені певні знання та навички, які нові люди, що входять в життя, засвоюють у процесі навчання користування цими предметами (розпредмечують їх): так у творах науки, філософії, мистецтва, в міфах і обрядах, в моральних імперативах (Божих заповідях) і нормах людям, що вступають у життя, передається квінтесенція людського досвіду, засвоюючи яку людина нарешті і стає людиною.

Виховання має завжди конкретні історичні форми (в першу чергу національні), воно залежить від рівня освіти, професійних інтересів, віку та статі особистості, яка формується.

Метою виховання є перетворення, зокрема, кожного студента (члена суспільства взагалі), з одного боку, на висококультурну людину, тобто особистість, яка засвоїла порівняно широкий об'єм культурної спадщини (моральні настанови та фах), а, з іншого боку, – на гармонійно розвинену людину, тобто особистість, що всотала в себе культурні вартості з тих основних розділів культури, що необхідні для подолання дріб'язковості, однобічності, вузькості людського життя, які роблять цю особистість “одномірною” [2].

Найвужчою, тому найінтимнішою сферою виховної діяльності є **самовиховання** особи: воно стає можливим лише в певному віці та на підставі порівняно високого рівня інтелекту та волі. При цьому без потужної активізації діяльності самовиховання, необхідність якого повинна бути доведеною до свідомості кожного студента, неможливо стати інтелегентною людиною.

Одним із шляхів прилучення людини до культури, вироблений нею – це передавання вартостей – ідей, переконань, поглядів, життєвих принципів, ідеалів. Методи лише освіти тут недостатні та мало ефективні: переконання не можна придбати таким самим шляхом, яким набуваються знання. Вартості може передати лише людина людині тільки в процесі спілкування. Але не того практичного та конкретного спілкування, що служить для передавання навичок, а духовного спілкування, яке, звичайно, може бути й віддаленим у часі (наприклад: наше спілкування з Г. Сковородою, Т. Шевченком, І. Франком, Лесею Українкою, Ф. Шіллером і ін.) і яке принципово є відмінним від комунікації.

Якщо комунікація є передаванням кимось комусь якоїсь інформації (наукової, ділової, побутової тощо), то спілкування є взаємодією суб'єктів (суб'єктно–суб'єктні відносини), особистостей, які спільними зусиллями виробляють спільні погляди, позиції, переконання та тому є рівноправними учасниками (партнерами) спільної справи (педагогіка співробітництва). Такою має бути діяльність батьків, викладачів, митців і називається вона вихованням – вихованням у вузькому розумінні слова, тобто формуванням у людини системи вартостей, світосприйняття, ставлення до життя, до природи, до людей, до суспільного ладу, до шляхів розвитку людства; в цьому розумінні виховання є формуванням духовного світу людини – її моральних, політичних, релігійних, естетичних поглядів тощо.

В цьому процесі нашим далеким пращурам (є припущення, що це був верхній палеоліт, 20 тис. років назад) поступово відкривалося специфічне значення тієї сторони їхніх власних дій, створюваних ними речей, явищ, які сприймаються ними і яку філософія називає “формою”. Оця орієнтація свідомості на “форму”, “структуру”, “закономірності” будови явищ і стала врешті–решт естетичним до них ставленням.

Щось подібне відбувається і в біографії окремо взятої особистості: з раннього дитинства вона підпадає під естетичний вплив з усіх боків. Іграшки та ігри, спосіб сімейного життя, дитячий заклад, школа, поведінка старших і ровесників, вплив природи (для наших умов – зелені Карпати), міста (села), вулиці, перші трудові навички, спорт і, звичайно, ж мистецтво – все це формує естетичне ставлення людини до життя.

Звідси випливає дуже важливий теоретико-практичний висновок: естетичне виховання особи треба розглядати не як специфічну, самостійну та самодостатню форму виховання. Оскільки вироблення естетичного ставлення людини до життя невід'ємне від формування її ставлення до природи, до праці, від її політичного, морального, релігійного, фізичного, мистецького і, нарешті, статевого виховання, остільки естетичне виховання є лише специфічним боком (своєрідний аспект) усіх інших самостійних форм виховної діяльності.

Естетичне виховання не є самостійною формою виховання, тому що у нього немає свого особистого предмету – адже естетичні вартості не утворюють якоїсь локальної предметної сфери, а виникають у ході освоєння людиною всього світу, який сприймається чуттєво. Отже, жо-

дна форма виховної діяльності не є повновартісною, не досягає великого ефекту, якщо вона обминає елементи також естетичного виховання (орієнтація на форму предмета, процесу, явища):

а) естетичний аспект екологічного виховання.

Питання протистояння людини та природи завжди так чи так хвилювало людей. Але виняткова гострота звучання цієї теми є характерною рисою нашого часу, коли розум і серце сучасників осягнули істину: люди – діти природи збудили страхітливі руйнівні для біосфери сили; зокрема, глобальне потепління, планета на межі екологічної катастрофи, якщо людство не перегляне своє ставлення до природи. Кожна природна істота не в змозі була створити подібну ситуацію на землі.

Людина протистоїть природі як соціальна істота, і тому її природний зв'язок з нею існує лише як суспільно усвідомлений зв'язок.

Усвідомлення своєї відповідальності перед сучасниками та майбутніми поколіннями – найважливіша передумова справжнього вирішення суперечності між людиною та природою. Подолання соціальних антагонізмів дозволить говорити про дійсну людську свободу, життя в гармонії із пізнаними законами природи. При цьому ставлення людей до природи повинно визначатися не одним лише усвідомленням необхідності та корисності природи для людини, але й тією широю, некорисливою любов'ю, тим захопленням і поклонінням, що випливають із здатності людини бачити красу природи та відчувати її велич. Активізація цієї здатності в процесі екологічного виховання є його безперечним завданням і естетичним аспектом;

б) естетичний аспект трудового виховання людини.

Кращі розуми людства не раз намагались відшукати найбільш дієві та ефективні шляхи, методи та засоби виховання людини в дусі ідеалів своєї епохи. Зароджувались та розвивались загальнолюдські ідеали гуманізму, вищих людських достоїнств, включаючи духовно-моральну чистоту особи. І в цій величезній різноманітності поглядів на ідеали людства, трансформацій їх у часі та просторі, устремлень до досягнення часто “невловимої” мети вся попередня історія викристалізувала як визначний фактор виховання та вартісного критерію особи – працю, творчу, чесну та добросовісну, що властиве внутрішній природі людини. Але на голому ентузіазмі цього в принципі досягнути не можна. Тому звертає на себе увагу здобуток Великої Французької революції, де в “Декларації прав людини та громадянина” (26 червня 1789 р.) в § 17 записано, що “приватна власність є природною властивістю людини”. Тобто всі вищевикладені характеристики трудового виховання мають своєю підставою наявність розвиненого почуття господаря, без якого праця лише звичайнісіньке заробітчанство.

в) естетичний аспект морального виховання людини.

Формування моральних якостей людини керується тими ж законами, що й виховання ставлення людини до праці. Духовні складові свідомості, що утворюють ядро особи, не існують в ній самі по собі, як щось відокремлене від біопсихічного, соціально-психологічного, від

предметно-практичної діяльності індивіда (підкреслимо, що і тут величезного значення, якщо не вирішального, має наявність чи відсутність приватної власності на засоби виживання).

Серед особистісних достоїнств індивіда моральні – найбільш аксіологічно значимі. Тому завдання виховання високоморальної особистості (“аристократів духа”), патріота України повинно розглядатися як першочергове в справі виховання взагалі, а теоретичне осмислення суті та способів виховання (морального в тому числі) покликане не тільки сприяти його практичному вдосконаленню, але й застерегти від непотрібних “технологічних вторгнень” (тобто, конвеєризації) в сферу, де людський індивід створюється як суб’єкт духовних виявлень. При цьому поведінка особи стає гранично органічною лише за умови, що вона здійснює той чи інший вчинок не просто та не тільки тому, що усвідомлює та відчуває його моральну необхідність, але й тому, що відчуває та усвідомлює красу чи велич такого вчинку. Так само органічність поведінки людини і вимагає від неї почуття звироднілості та ницості нечесних і підлих дій, а не тільки розуміння їхньої аморальності (все це аспекти естетичності, але вже з негативним значенням). Бути моральним – це значить бути духовно міцним, мужнім, готовим до подолання власного егоїзму та егоїзму інших, значить бути не байдужим до байдужості. Це також естетичні аспекти у вихованні. А людська гідність, крім морального змісту, має потужно діючий заряд естетичного почуття, естетичного переживання;

г) ***естетичний аспект політичного виховання людини:***

Політичне виховання бачиться як єдність національного, інтернаціонального, патріотичного виховання, виховання ставлення людини до влади. В залежності від історичних умов розвитку того чи того народу національне його виховання буде мати свою специфіку. Розгорнуту програму національного виховання, яке він називав “моральним переродженням” українського народу, виклав І.Франко в статті “Одвертий лист до галицької української молодіж” (1905 р.). Обов’язковою умовою такого виховання він вважав те, що “...ми мусимо навчитися чутти себе українцями – не галицькими, не буковинськими, а українцями без офіційних кордонів”[3]. Роль української інтелігенції в цьому процесі І.Франко визначив так, що саме вона повинна “...витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю”[4]. За такої постановки питання ця робота “...вповні доконається, певно, не швидко, аж наслідком праці поколінь”[5]. Сучасний стан розвитку людства характерний тим, що чим далі, тим більше, починаючи з одягу, кухні та завершуючи наукою, мистецтвом і філософією, – все це стало спільним, тим, що нівелює самотність народів. І в цьому об’єктивному процесі розвитку лише рідна мова, “душа народу”, за висловом М. Рильського, та його історія є якісними характеристиками його самотності (естетична вартісність), духовним джерелом достоїнства та рівноправності в рамках людства як єдності різноманітного.

Сукупне проживання людей різних національностей на одній території (країні) – історичний факт, що неминуче породжує проблему між-національних стосунків, формою відображення яких є політична свідомість, правильне функціонування якої вимагає інтернаціонального виховання.

Земля, що полита потом і кров'ю, є дорогою кожному, хто на ній народився, не в залежності від того, чи це земля його дідів і батьків, чи ні. Тому повага до мови та традицій (звичаїв, обрядів) народу, серед якого довелось жити, є мірою достоїнства кожної людини. Відповідна реакція поваги до самобутності людей некорінної національності з боку корінної є даниною (виявом) поваги повазі. Там же, де чужа мова насаджується на збитки рідній, вона не може виконати роль засобу міжнаціонального спілкування, у неї одна роль – роль руйнування, розшарування (денационалізація, манкуртизм), нетерплячості, гніву й ненависті, як відповідної реакції. Все це естетичні почуття з від'ємним значенням.

Оскільки первинною природною відмінною ознакою людей є їх приналежність до певної статі, остільки первинною соціальною відмінною ознакою є національна ознака. І цей закон так само вічний, як і сама природа.

І останнє. Влада для підлеглих не володіє жодною самовартісністю (надто високий паркан вибудувала влада між чиновництвом і пересічними громадянами). Вона нам потрібна для забезпечення матеріальних і духовних потреб через виконання законодавчих, виконавчих, судових і ін. функцій. Дії законодавчої та виконавчої влади (уряду), що спрямовані на вирішення задоволення проблем життєдіяльності народу, породжують широкий спектр політично-морально-естетичних почуттів: від справедливості до захоплення та поклоніння, але й навпаки, від незадоволення до ненависті та руйнування. Вихователем тут є сама політика.

д) естетичний аспект релігійного (світоглядového) виховання людини:

Якщо науково-пізнавальна та релігійна орієнтація свідомості в повному та точному розумінні цього слова взаємно виключають одна одну, і тому завжди стосунки між ними були напруженими (згадаймо хоча б вогнища інквізиції тощо; разом з тим знаємо, що вже Френсіс Бекон застерігав і релігію і філософію не втручатися в справи одна одної, оскільки кожна має свій предмет дослідження), то стосунки між мистецькою та релігійною свідомістю склалися б менш складно та менш суперечливо. Релігія зародилась в процесі мистецького осмислення світу як своєрідне заперечення мистецької фантазії, як “деметафоризація” мистецтва. І релігійне почуття – це не що інше, як містичне почуття піднесеного (естетичний аспект).

Починаючи з класового суспільства, релігія поставила собі на службу також і теоретичне мислення (теологія) та створила могутні релігійні заклади. Однак в докласовому суспільстві мистецька творчість була єдиною формою діяльності, в якій релігійна свідомість могла втіли-

тись. Але, вже починаючи з сивої давнини (зокрема, в давньому Єгипті), починає формуватися така світоглядова позиція, як вільнодумство, яке в демократичному суспільстві має не менше право на існування, як і релігійне пояснення світу.

В релігійному житті сучасної України все виразніше усвідомлюється потреба у створенні єдиної православної помісної української церкви замість 4-х конфесій, що існують нині. Безумовно такий стан речей сприятиме консолідації народу, але це, очевидно, тривалий процес;

е) **естетичний аспект фізичного виховання людини:**

Фізична культура та спорт не тільки беруть активну участь у суспільній практиці, але все більш виразно виявляють свій величезний естетичний потенціал. Спорт, як одна з найбільш значимих складових частин фізичної культури в цілому виявляє і в найбільш концентрованій формі її естетичні аспекти. По-перше, він є в наш час одним з найважливіших і дієвих засобів естетичного виховання, формування у широких колах населення естетичних почуттів, смаків, потреб. По-друге, естетичне в спорті все більш виявляється як його конструктивний момент, про що свідчить виникнення та швидкий успішний розвиток таких видів спорту як фігурне ковзанярство, мистецька гімнастика, синхронне (мистецьке) плавання та ін. По-третє, сучасний спорт виступає як видовище, тобто саме як естетичний феномен. По-четверте, спорт створює своє особливе предметне середовище та ставить завдання його естетичного освоєння.

Тому в українському суспільстві предметом виховання стали естетичне ставлення до спорту та в спорті. Як участь у спорті, так і спостереження викликають у людей естетичні переживання (радість, задоволення, співпереживання, захоплення, гордість, бажання наслідувати яскравий приклад). І це дуже важливий бік естетики спорту – виховання естетичної свідомості та естетичних почуттів.

Найбільш активна та широко розповсюджена естетична категорія “прекрасне” в спортивній діяльності виявляється також універсально. Краса виявляється тоді, коли спортсмен вільно володіє тілом через досконале володіння технікою (що називається майстерністю, а це теж естетична категорія), коли його праця радісна та творчо позначена, довершена, результативно висока.

Демократична теорія виховання утверджує естетичну значимість, вартість конкретного суспільного явища, в т.ч. спорту, в єдності з мораллю (гуманізмом, добром, благом), у вихованні естетичної міри відносин. Тому мета естетичного виховання в спорті – розвиток здібності до образної думки, багатства словесного спілкування, здатності до творчості, самостійної цілеспрямованої спортивної діяльності, що має в собі зерно краси, вираження в прекрасних формах високих духовних якостей, здатності до естетичної оцінки явищ.

Естетичний аспект у спорті – це виховання керування розвитком системи фізичного удосконалення та спортивної дії, яке спрямоване на розвиток особи за законами краси (першим з яких є закон відповідності

реальності ідеалу). Такий розвиток якомога ширшої частини членів суспільства – об'єктивна закономірність (необхідність), а рівень культури суспільства підвищується за посередництвом засвоєння естетичної культури. Ось чому важливим є формування *естетичного ставлення* до спорту та фізичної культури;

є) ***естетичний аспект мистецького виховання людини:***

Мистецьке виховання передбачає поєднання трьох напрямів виховної діяльності:

1) мистецького виховання у вузькому розумінні слова, тобто виховання мистецького смаку як психологічного механізму, що забезпечує адекватне сприйняття творів мистецтва та формування більш високих рівнів мистецької свідомості – поглядів, позицій, ідеалів;

2) мистецької освіти, що має на меті розширення знань людини в галузі історії та теорії мистецтва (за можливістю – багатьох мистецтв) в галузі естетики та інших наук, що вивчають мистецтво;

3) мистецьке навчання, що покликане розвинути здібності особи до мистецької творчості в одній або декількох галузях мистецтва (не залежно від того, чи стане ця людина професіоналом, чи залишиться аматором).

Зв'язок естетичного виховання з мистецьким є двобічний. З одного боку, естетичне виховання необхідне для повновартісного мистецького виховання тому, що не можна глибоко розуміти, правильно оцінювати та любити мистецтво, не сприймаючи його естетичних якостей. З другого боку, мистецьке виховання надає потужної підтримки естетичному вихованню, відіграючи особливу роль у формуванні та розвитку естетичного ставлення людини до світу, бо саме мистецтво є концентрованим виявом естетичного.

Потужність естетичного впливу мистецького твору, зрозуміло, не може зрівнятися з потужністю естетичного впливу реальної події (предмету) чи явища – не може саме тому, що ми завжди чітко усвідомлюємо придуманість, несправжність, ілюзійність мистецького образу. Тому, наприклад, захоплення красою реальною людини може перерости на почуття кохання до неї, але захоплення ідеальною красою, напр., Венери Мілоської такої “небезпеки” не викличе (див.: “Естетичні стосунки мистецтва з дійсністю” М.Чернишевського, хоча подібну думку намагається спростувати Еміль Золя в своєму романі “Творчість”).

Таким чином, мистецьке виховання “перехрещується” з політичним і з моральним. Але воно безпосередньо переплітається й з естетичним вихованням: адже тільки в тому випадку виникає ефект мистецького спілкування – уявного спілкування глядачів, читачів, слухачів із митцями та зі створеними ними образами, – коли мистецтво володіє естетичною вартістю, коли воно довершене та *дарує* радість, духовну насолоду *талановитістю та майстерністю* мистецького відтворення (завжди придуманого в деталях, але правдивого в невинному русі історії) життя. Ось чому в естетичному вихованні саме мистецтво відіграє особливо значну роль, що, по суті, й дозволяло багатьом мислителям вважати його

го за головний, якщо не єдиний, засіб естетичного розвитку людини. З вершини сьгоднішнього дня взаємозв'язок естетичного та мистецького є незаперечним, а вихователям треба вміти ефективно використовувати його для формування духовного світу сучасної української молоді;

ж) естетичний аспект статевого виховання молоді:

Найбільш дражливий аспект виховання молоді – це статеве виховання.

Говорити про духовне та фізичне здоров'я юнацтва, як самовартості кожної конкретної людини, обминаючи проблему статевого виховання, м'яко кажучи, є лицемірством, яке стало настільки звичним явищем, що подекуди вважається моральною нормою. Цю “норму” треба ламати. С. Цвейг в есею “Зигмунд Фройд” ще 1931 року писав про ХІХ ст., зокрема так: “Протягом цілого століття статево питання перебувало в Європі під карантинном. Воно не заперечується та не стверджується, не ставиться та не вирішується за ширмами. Організовується величезна армія наглядців, одягнених у форму вчителів, вихователів, пасторів, цензорів і гувернанток, щоб охоронити юнь від будь-якої безпосередності та плотської радості” і т.д. [6]. Чим не про нашу систему освіти?

А чи можна запровадити предмет “Статево виховання” в школах, де разом навчаються дівчата та хлопці? (Про недоречність такої ситуації писала О. Кобилянська до О. Маковея в листі від 13 січня 1902 року) [7]. В царській Росії Міністерство освіти розуміло, що не можна, тому існували чоловічі та жіночі гімназії (до речі, вища освіта також була одностатевою), де проблема статевого виховання не замовчувалася. Чи не запозичити досвід попередників?

А щодо естетичного аспекту статевого виховання, то його вже з'ясував Платон у діалозі “Гіппій більший”, в якому писав: “...щодо любовних утіх, то всі стали б нам заперечувати, що вони дуже приємні, але все ж треба, якщо ними хтось займається, займатися так, щоб ніхто цього не бачив, – адже бачити це дуже соромно (підкреслення наше – В.Л.)”[8]. Тобто, виховання почуття сором'язливості в міжстатевих стосунках є естетичним аспектом статевого виховання, яке потрібно розпочинати з першого класу школи й завданням якого в початкових класах – підвести дитину (і хлопця, і дівчину) до правильного (нормального) розуміння пубертатного (статевого дозрівання) періоду свого життя. Подальше виховання мало б бути посвяченим запобіганню ранньої вагітності (знаємо з американської статистики (українська – відсутня), що 1,5 млн. дівчат 14–15 років у США щороку вагітніють і народжують; можна припустити, що українські дівчата бажаним винятком бути не можуть – адже школи змішані, тому й можливостей більше).

Таким чином, розкриваючи естетичний аспект кожної з самостійних форм виховання людини, ми, тим самим, розкриваємо змістовний бік естетичного виховання як комплексної форми виховного процесу, зокрема, у ВНЗ-ах, що є нічим іншим, як прилученням до естетичної культури (естетичних вартостей) суспільства. Користь від такого розуміння естетичного виховання очевидна як для майбутніх організаторів і

керівників колективів різноманітних форм власності, так і теперішніх чи майбутніх батьків, інтелігенції, в перспективі народу в цілому.

Література

1. Платон. Сочинения: в 3-х т./Под общ. ред. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса. Пер. з древнегреч..–М.: Мысль, 1968.–Т.1.–С.177.–623 с.
2. Маркузе Н. Эрос и цивилизация. Одномерный человек. – М., 2002.
3. Франко І. Зібр. тв.: у 50-ти т.–К.: Наукова думка, 1986.–Т.45.–С.405.
4. Там само.– С.404.
5. Там само.– С.407.
6. Цвейг З. Вчерашний мир /Предисл. Д. Затонсоко. Вступ. Статья К. Федина. – М.: Радуга, 1991. –С.439-451.
7. Кобилянська О. Твори: в 5-ти т. – К.: Держвидав худ. літератури, 1963. Т.5. – С.499-501.
8. Платон. Соч.: в 3-х т. /Под общ. Ред.. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса. – М.: Мысль, 1968. – Т.1. – С.177. – 623 с.

*Стаття поступила в редакційну колегію 30.12.2009 р.
Рекомендовано до друку докт. філос. наук, професором Возняком С.М.*

AESTHETIK VALUABLES AND THEIR ROLE IN EDUCATION OF STUDENTS NOWDAYS

V. V. Lahetko

*PreCarpathian National University named after Vasyl Stefanik,
Ivano-Frankivsk, st. Shevchenka, 57
tel. +380(342)59-60-15; e-mail: kf@pu.if.ua*

Education aesthetik relation of youth to life foresee their education of relation to nature, to work and also foresee political, moral, religious, physical, art and last sex education therefore aesthetik education is complex synthetic form in education of youth.

Keywords: *content and form, universal aesthetik, universal principle of aesthetik, distinction of aesthetik and art.*